

Ders : 240**Konu : Kabir Hayatı - II****ÖLÜMDEN SONRA İNSAN**

Kabir, iman edip salih amel işleyenler için Dünyadan daha güzel olan Âhiret âleminin müjde kapısıdır. Âhirete iman eden, fakat nefsinin ve kötü arzularının esiri olanlara, yalnız kalacakları bir hapisane kapısıdır. Kabir, âhirete inanmayan inkârcılar için ise, ebedi bir idam kapısıdır. Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: *“Cenaze konulup da erkekler onu omuzlarında taşıdıklarında, eğer sâlih bir kimse ise; “Beni bir an önce götürün, beni bir önce götürün” der. Şayet sâlih bir kimse değilse; “Eyvah bana. Beni nereye götürüyorsunuz” der. “Onun sesini insan dışındaki her şey işitir. İnsan bunu işitseydi bayılırdı.”*¹

Kabir azabı, duyular ve akıl yürütme vasıtasıyla bilinemeyip vahiy yoluyla sabit olan gaybî konulardan biridir. Bu hususta bazı âyetlerin işareti ve çeşitli hadislerin açık beyanları mevcuttur. Firavun ve taraftarlarının sabah akşam ateşe arz edildiğini, kıyamet gününde de en şiddetli azaba maruz bırakılacaklarını, Nuh kavminin suda boğulmasının ardından ateşe atıldığını bildiren âyetler² Ehl-i sünnet âlimlerine göre kabir azabına ilişkin delillerdendir.³ Ehl-i sünnet âlimleri, kabirde ikram veya azabın görüleceği konusunda ittifak etmişlerdir. Bazı âyetler ve sahih hadisler bunu kesin bir şekilde ortaya koymaktadır.

Ayet-i kerimede:

النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ

*“Onlar sabah akşam o ateşe sokulurlar. Kıyametin kopacağı günde: Firavun ailesini azabın en çetinine sokun (denilecek).”*⁴ buyurulmaktadır.

Büyük müfessir Fahrüddîn-i Râzî bu âyetin tefsirinde şöyle demektedir: “Ehl-i Sünnet âlimlerimiz, kabir azabının olduğuna bu âyeti delil getirerek şöyle demişlerdir: Bu âyet, sabah-akşam onların ateşe arz olunduklarını (sunulduklarını) gösterir. Bu arz olma ile ahiret azabı kastolunmuştur. Çünkü Hak Teâlâ, bu ifadenin peşi sıra da: “Kıyametin koptuğu gün ise, ‘Firavun hanedanını azabın en çetinine sokun” buyurmuştur. Bu âyette, Dünyadaki azab da kastedilmemiştir. Çünkü Dünyada iken,

¹ Fethu'l-Bâri, Terc. C.3, sh.487

² Nûh 71/25

³ TDV İslam Ansiklopedisi, C.24, sh. 37

⁴ Mü'min, 40/46

onlara böyle, sabah-akşam bir ateş (azabı) verilmemiştir. Dolayısıyla bu arz işinin, ölümden sonra Kıyâmetten önce olduğu anlaşılır. Bu, bu kimseler için kabir azabının olacağına delâlet eder. Bu azap, onlar hakkında söz konusu olunca, başkaları hakkında da söz konusu olur. Çünkü başkalarıyla bunlar arasında bir fark olduğunu söyleyen yoktur.”⁵ Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi, Kıyamet kopmadan önce, Firavun’un ve onun yardımcısı durumunda olanların sabah-akşam sokuldukları azab öldükten sonraki kabir azabıdır.

“Hz Ömer (ra), recm cezasını, Deccal’i, Havz-ı Kevser’i, kabir azabını ve mü’minlerin cezalarını çektikten sonra Cehennemden çıkarılacaklarını inkâr edecek, bunların olmadığını ve olmayacağını iddia edecek bir takım insanların türeyeceğini söyleyerek ta o günden⁶ müslümanları uyarmıştır.

Yine, iyilerle kötülere dünyada ve âhirette yapılacak muamelenin aynı olmayacağını⁷, münafıkların iki defa azap gördükten sonra büyük bir azaba maruz bırakılacağını⁸, kâfir ve münafık olanlara Cehennemdeki büyük azaptan önce yakın bir azabın tattırılacağını⁹ belirten âyetler de kabir azabına işaret eden deliller arasında zikredilir. Hadislerde belirtildiğine göre Rasûlullah (sav) kabirde azap gören bazı kimselerin sesini işitmiş kabir azabından Allah’a sığınmış ve ashaba da Allah’a sığınmalarını söylemiş¹⁰, cenaze namazını kıldıracağı ölüyü kabir azabından koruması için Allah’a dua etmiş¹¹ ayrıca azap görenlerin sesini hayvanların işittiğini haber vermiştir.¹²

Gıybet ve koğuculuk yapmak¹³, ölüye ağıtlar yakarak ağlamak¹⁴, borçlu olarak ölmek¹⁵, yalan söylemek, zina etmek, faiz yemek, içki içmek¹⁶ gibi fiillerin kabir azabına sebep teşkil ettiği yine hadislerde bildirilmektedir. Hadislerde kabrin sıkması¹⁷, kişiye sabah akşam Cehennemdeki yerinin gösterilmesi¹⁸ gibi azap şekillerinin bulunduğu da haber verilmiştir. Kabir azabının, kâfirler ve günahı çok olan müminler için kıyamete kadar devam edeceği de bildirilmiştir.¹⁹

⁵ Mefâtihi’l-Gayb, Fahrüddin-i Râzî, C.19, Sh. 309

⁶ Riyâzü’s-Sâlihîn, İmam Nevevi, Terceme ve Şerhi, C.4, sh.528 (Abdürrezzak İbn Hemmam’ın Musannef’inden (7/330, 11/412) naklen.

⁷ Câsiye, 45/21-22

⁸ Tevbe, 9/101

⁹ Secde, 32/21;Tûr, 52/47

¹⁰Müslim, Cennet, 67-69

¹¹ Müslim, Cenâiz 86

¹² Nesâî, Cenâiz 115

¹³ Buhârî, Cenâiz 88, Vudû’ 57

¹⁴ Buhârî, Cenâiz 33; Müslim, Cenâiz 16-28

¹⁵ İbn Mâce, Sadakât 12

¹⁶ Buhârî, Cenâiz 92; Ta’birü’r-rü’yâ 48

¹⁷ Tirmizî, Cenâiz 70

¹⁸ Buhârî, Cenâiz 88; Müslim, Cennet 65-66

¹⁹ TDV İslam Ansiklopedisi, C.24, sh. 37

Rasûlullah (sav) kabri, “âhîret duraklarının ilki” olduğunu bildirmiştir. Osman b. Affan (ra) bir mezar başında durduğu zaman sakalını (gözyaşlarıyla) ıslatıncaya kadar ağladı.

Osman (ra), dedi ki: Rasûlullah (sav):

إِنَّ الْقَبْرَ أَوَّلُ مَنَارِلِ الْآخِرَةِ. فَإِنْ نَجَا مِنْهُ، فَمَا بَعْدَهُ أَيْسَرُ مِنْهُ وَإِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ، فَمَا بَعْدَهُ أَشَدُّ مِنْهُ. قَالَ: وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا رَأَيْتُ مَنْظَرًا قَطُّ إِلَّا وَالْقَبْرَ أَفْظَحُ مِنْهُ

“Muhakkak kabir, âhîret konaklarından ilkidir. Eğer ölü on(un azabın)dan kurtulursa ondan sonraki (konaklar) ondan kolay olur. Şayet ölü on(un azabın)dan kurtulamazsa ondan sonraki (konaklar) ondan şiddetli olur.” buyurdu. Osman (ra) dedi ki: Rasûlullah (sav) şöyle de buyurdu: “Mezar kadar korkunç hiçbir feci manzara görmedim.”²⁰

El-Berâ b. Azib (ra)’dan rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

يُعَيْتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ

“Allah, iman edenleri sâbit kavil (yani şehâdet kelimesi) ile dünya hayatında ve âhîrette (yani kabirde) metanetli kılar.” (âyeti) kabir azâbı (yani sorgusu) hakkında indi. Ölüye (kabirde): “Senin Rabbin kim? diye sorulur. O da: Rabbim Allah’tır ve Peygamberim Muhammed (sav)’dir, diye cevap verir. İşte mü’min ölünün böyle (metanetle) cevabı, Allah (cc)’un: “Allah, iman edenleri sâbit kavil (yani şehâdet kelimesi) ile dünya hayatında ve âhîrette (yani kabirde) metanetli kılar.”²¹ mealindeki âyeti(nin canlı bir ifadesi)’ dir.”²²

Abdullah b. Abbas (ra) şöyle dedi: Rasûlullah (sav), yanında geçmekte olduğu iki mezar hakkında şöyle buyurdu: “Bu ikisi, kendilerince büyük olmayan birer günahtan dolayı azap görüyorlar. Evet aslında (günahları) büyüktür. Biri koğuculuk yapardı. Diğeri ise, idrarından sakınmaz, iyice temizlenmezdi.” Sonra yaş bir hurma dalı istedi. (Getirdiler) onu ikiye böldü, parçanın birini kabrin birine, öbürünü de diğerrinin üstüne dikti ve “Bu dallar kuruyuncaya kadar azaplarının hafifletilmesi umulur.” buyurdu.²³

Enes b. Malik (ra)’den rivayet edildiğine göre Rasûlullah (sav) şöyle dua ederdi: “Allâh’ım! Ben acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, ihtiyarlıktan ve cimrilikten sana sığınırım. Kabir azabından, hayat ve ölüm fitnesinden de sana sığınırım.”²⁴

²⁰ Tirmizî, Zühd 5; İbn-i Mâce, Zühd,32

²¹ İbrahim, 14/ 27

²² İbn-i Mâce, Zühd 32

²³ Sünen-i Ebû Dâvûd, Taharet 11

²⁴ Müslim, Zikir 15

Bu âyet ve hadisler kabir azabının hak olduğunu kesin ve net olarak ortaya koymaktadır. İnsan ölünce amelleri kesilir, sevap ve günah yazılmaz. Dünyada yaptığı sâlih amellerinin faydasını ve arkasından yapılan hayır, dua, okunan Kur'an ve istiğfarın faydasını görür. Nitekim Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Ölüyü (mezara kadar) üç şey takip eder: Ailesi, malı ve ameli. Bunlardan ikisi geri döner, biri kendisiyle kalır. Ailesi ve malı geri döner, ameli kendisiyle kalır.”²⁵ “Ölülerinize Yâsîn suresini okuyunuz.”²⁶

*“Bir mezar taşıdır insandan geriye kalan,
Onu da başkası yaptırır, gayrısı yalan...”*

(Yaşar Çalışkan)

Rasûlullah (sav) bazen Bâki mezarlığına uğrar ve şöyle derdi: *“Ey mü'minler yurdunun sâkinleri! Selam size! Biz de inşallah size kavuşacağız. Allah Teâlâ'dan bizim ve sizin için âfiyet, âhiretle ilgili korku ve sıkıntılardan selâmet ve sıyanet dilerim.”²⁷*

*“Kim bilir? Kaç asırdır böyle ayakta
Ölü bekçisidir mezar taşları...
Kabir kabir dolaş, ibret al bak da!
Çürümüş tenleri, dahi dişleri...”*

(A. Kadir İnaltekin)

Alınacak Dersler:

1. Kabir azabı haktır. İnkârı, küfrü gerektirir.
2. Gıybet ve koğuculuk yapmak, ölüye ağıtlar yakarak ağlamak, borçlu olarak ölmek, yalan söylemek, zina etmek, faiz yemek, içki içmek, ayakta ufak abdest bozmak gibi fiiller kabir azabına sebep olur. Bu ve buna benzer fillerden uzak durmak gerekir.
3. Kabirleri ziyaret edip, ölümü hatırlamalı; mü'minlere dua etmeli ve bağışlanmalarını dilemelidir.

*Kimileri, daim Hakk'ı anardı,
Kimisi de kör nefsine kanardı,
Kimisi, ölümü uzak sanırdı,
Her birinin başka idi işleri...*

(A. Kadir İnaltekin)

Not: Bu hafta;

1. Bu dersi bir grup arkadaşımızla da işleyelim.
2. İbrahim suresi 27. ayetin tefsirini okuyalım.

²⁵ Buhârî, Rikak 42; Müslim, Zühd 5

²⁶ İbn Mâce, Cenâiz 24

²⁷ Müslim, Cenâiz 102